

Escombreras-go kroskoa.

Escombreras uharte inguruko itsas hondoetan, ehunaka anforaren muturrak zabaltzen direla dirudi, itzultzeko bidea aurkitu gabe gelditu ziren itsas bidaien istorioak kontatzeko.

Hondoratze hauek eta euren aztarnak entzun nahi duenari hitz egiten diote. Horrela, Cartagena hiriak merkataritzan izan zuen garrantziaren berri ematen dute.

Hala ere, hitz horiek entzun nahi dituen belarriak eskarmentua behar du historiaren hizkuntza interpretatzen. Alfabeto gisa hariak eta etiketak darabiltzan hizkuntza; aurkikuntzak markatzen eta kokatzen dituzten koadrikulak; xehetasun ikusezinak dokumentatzen dituzten oharra. Begi zorrotzak dituzten ur azpiko arkeologoek badakite indusketan argibide baliotsuak galtzen direla maisuki eta zehazki lan egin ezean.

Arrain ikusnahiak mordoilora hurbiltzen dira sokasaltoan jolastu nahian bezala, edo agian euren etxea edo euren jolastokia arriskuan ikusten dute. Urteak zenbatu ezin dituztenez, eurentzat ez dago desberdintasunik erromatar anfora eta edozein harriren artean.

Baina gauzak beste modu batera baloratzen ditu giza gogoak, hondoratzetik igaro den denbora luzea dela-eta. Eta hona hemen horren froga: 28 bider 26 metroko gainazal batean, uhartearen ipar-ekialdeko muturrean, 140 metro karratu inguruko indusketa eremu bik osatzen dute Escombreras-go santutegia. Aztarnategi hauetan agertu diren 30.000 pieza baino gehiago, sei hondoratzeri dagozkiela dirudi.

Urruti bizi ziren eskuek egindako anfora hauek orain beste bizidun batzuei ematen diete ostatu eta babes: Historiaren gainean kokatu dira epifitoak. Napoli badiaren ardoa edukitzeko bizi izan ziren egitura mineral hauek, Kartago Nova-ko argi-armiarma eta lingoteak, Betis eta Ipar-Afrikako baxerak, feniziar zeramikak... Kristo aurreko bigarren edo lehenengo mendekoak, Kristoren ondorengo 5. mendearen bigarren erdikoak, edo 6.aren lehenengokoak. 12. eta 13. mendeetan al-Andalus batu nahi izan zuten horien almohade baxera, zatitan hautsi eta edukia galduz hil eta toki ez egoki batean lurperatua gelditu zen.

Orain, zientziak eta jakin-minak anfora hauei, plater eta baxerei, hilerritik irten eta euren istorioak kontrazten dizkiete, ezaugarri amankomun bakarra ugaritasun handiko garaietan penintsula Iberiarreko inguru honetatik pasatzea izan zuten pertsonenak.

Urpeko Arkeologia Museo Nazionalean gordeta, Escombreras-go pieza hauek, euren oroimenak eta euren historiak, aberastasun izugarria ematen diote Cartagenari.